

Ochrana práv osob bez státní příslušnosti

Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954

60
YEARS

OSOBNÍ APEL VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY

Miliony lidí po celém světě postrádají státní příslušnost. Jde o závažný problém. Úmluva o omezení případů bezdomovectví je důležitým nástrojem pro řešení této otázky. Mnoho států již přijalo zákony, které jsou v souladu s ustanoveními této Úmluvy, přičemž náklady na jejich zavádění jsou minimální. K úmluvě samotné však doposud přistoupilo jen málo zemí. To je třeba změnit. Zaručuji, že můj Úřad poskytne zemím, které se rozhodnou k dohodě přistoupit, plnou podporu.

António Guterres

PODPORA UZNÁNÍ, ZLEPŠOVÁNÍ OCHRANY

Státní příslušnost je právní vztah mezi osobou a státem. Poskytuje lidem pocit identity, ale také – což je mnohem důležitější – umožňuje jim požívat široké škály práv. Absence občanství, resp. státní příslušnosti, může v životech lidí napáchat velké a často zásadní škody.¹

Přestože je právo na státní příslušnost mezinárodně uznáváno, stále se vyskytují nové případy osob bez státní příslušnosti. Potírání postavení bez státní příslušnosti tak představuje i v 21. století velkou výzvu. V současné době žije na celém světě odhadem 12 miliónů lidí bez státní příslušnosti.

Některé osoby bez státní příslušnosti jsou sice zároveň uprchlíky, avšak u většiny z nich tomu tak není. Osoby bez státní příslušnosti, které jsou uprchlíky, mají právo na mezinárodní ochranu poskytovanou podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 („Úmluva z roku 1951“). Aby bylo možno řešit problémy, se kterými se potýkají osoby bez státní příslušnosti, a to zejména ty, které nejsou uprchlíky, přijalo mezinárodní společenství Úmluvu o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 („Úmluva z roku 1954“ či „Úmluva“). Tato mezinárodní smlouva má za cíl upravit právní postavení osob bez státní příslušnosti a zajistit jim, aby mohly v co nejširší míře užívat svých lidských práv. Úmluva doplňuje ustanovení mezinárodních smluv o lidských právech.

Stále větší počet států využívá Úmluvu z roku 1954 jako nástroj pro ochranu osob bez státní příslušnosti. Tento trend je výrazem porozumění skutečnosti, že Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 je jediným právním instrumentem, který formálně zavádí mezinárodní právní status „osob bez státní příslušnosti“. Úmluva také řeší mnoho praktických otázek týkajících se ochrany osob bez státní příslušnosti – například vydávání cestovních dokladů – které nejsou jinde v mezinárodním právu řešeny. K 1. červenci 2010 měla Úmluva z roku 1954 sice jen 65 signatářů, avšak stále více států uznává, že tato úmluva je základním kamenem mezinárodního režimu pro zlepšení ochrany práv osob bez státní příslušnosti.

¹ V souladu s českou vnitrostátní právní úpravou, zejména se zákonem č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, i Úmluvou o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 se pojmem „bezdomovec“ v této brožuře rozumí osoba bez státní příslušnosti, pojmem „bezdomovectví“ pak absence státní příslušnosti.

PROČ POTŘEBUJÍ OSOBY BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI OCHRANU?

Všeobecná deklarace lidských práv říká, že „každý má právo na státní příslušnost“, a uznává tak právní i praktický význam státní příslušnosti pro výkon lidských práv. Vlády proto musí usilovat o to, aby každý člověk měl státní občanství. Navzdory této skutečnosti i dalším ustanovením mezinárodního práva lidských práv mnoho lidí státní občanství nikdy nezíská nebo je ho zbaveno. Takto vyloučení lidé jsou v důsledku absence státní příslušnosti ještě zranitelnější. Jelikož nemají státoobčanský vztah k žádnému státu, potřebují bezdomovci zvláštní pozornost a ochranu, aby mohli vykonávat svá základní práva.

Zvláští závažným problémem u osob bez státní příslušnosti jsou například obtíže, s jakými získávají osobní a cestovní doklady. Bez dokladů nejenže nemohou cestovat, ale mohou narážet na četné problémy v každodenním životě. V některých případech může vést absence dokladů i k dlouhodobému zadržování dotčené osoby. Postavení bez státní příslušnosti brání lidem ve využívání jejich potenciálu a může mít závažný dopad na sociální soudržnost a stabilitu; může rovněž vést k napětí ve společnosti a k vysídlování. Prostředkem pro řešení těchto problémů jsou podpora uznání a zlepšování ochrany bezdomovců, resp. osob bez státní příslušnosti.

Osoby bez státní příslušnosti často nemají žádný právní status a cítí se vyloučeny ze společnosti. Núbijci, kteří se dostali do Keni v koloniálním období ze Súdánu, nebyli po získání nezávislosti většinou považováni za keňské státní příslušníky. „Lidé nás označují za cizince, přestože zde žijeme více než 100 let. Říkají nám, že se máme vrátit do Súdánu, ale naše vlast je již po generace tady. Kam máme jít?“ říká jeden z těchto dvou nezaměstnaných mladých Núbijců.

MÁ ÚMLUVA Z ROKU 1954 V DNEŠNÍM SVĚTĚ JEŠTĚ NĚJAKÝ VÝZNAM?

Rozhodně ano. Absence státní příslušnosti je dnes velmi rozšířeným problémem. Spolu s tím, jak roste povědomí o celosvětových dopadech tohoto postavení na jednotlivce i společnosti, se vlády i mezinárodní společenství při hledání řešení stále častěji obracejí k úmluvám OSN o bezdomovectví. Úmluva z roku 1954 zůstává hlavním nástrojem, který upravuje postavení osob bez státní příslušnosti, jež nejsou uprchlíky, a zajišťuje, aby osoby bez státní příslušnosti mohly požívat lidská práva bez diskriminace. Přiznává těmto osobám mezinárodně uznaný právní status, umožňuje jim získat cestovní doklady a vytváří společný rámec s minimálními standardy pro zacházení s osobami bez státní příslušnosti. Přistoupení k Úmluvě z roku 1954 proto umožňuje státům demonstrovat jejich závazky v oblasti lidských práv, poskytuje jednotlivcům přístup k ochraně a mobilizuje mezinárodní podporu, aby státy mohly zajistit osobám bez státní příslušnosti náležitou ochranu.

OCHRANA OSOB BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI PODLE ÚMLUVY Z ROKU 1954

KOHO ÚMLUVA Z ROKU 1954 CHRÁNÍ?

Mezinárodní úmluva z roku 1954 upravuje právní postavení „osob bez státní příslušnosti“. Článek 1 stanoví definici osoby bez státní příslušnosti v mezinárodním právu: je jí osoba, kterou „žádný stát podle svých právních předpisů nepovažuje za svého občana“. Tato definice je v současné době uznávána i jako součást mezinárodního obyčejového práva. Osoby, které tuto definici splňují, mají určitá práva a povinnosti obsažené v Úmluvě z roku 1954. Úmluva se nevztahuje na tzv. osoby bez státní příslušnosti *de facto*; pro tento pojem neexistuje v mezinárodním právu všeobecně přijímaná definice. Nicméně osoby bez státní příslušnosti *de facto* mají právo na ochranu podle mezinárodního práva lidských práv. Na *uprchlíky* bez státní příslušnosti se vztahuje Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a mělo by s nimi být zacházeno v souladu s mezinárodním uprchlickým právem.

PRÁVA OSOB BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI PODLE ÚMLUVY Z ROKU 1954

Úmluva z roku 1954 vychází ze základního principu, že s žádnou osobou bez státní příslušnosti by nemělo být zacházeno hůře než s cizincem, který má státní příslušnost. Úmluva také uznává, že osoby bez státní příslušnosti jsou zranitelnější než jiní cizinci. Upravuje proto řadu zvláštních opatření ve prospěch těchto osob.

Úmluva z roku 1954 zaručuje osobám bez státní příslušnosti právo na pomoc správních orgánů (článek 25), právo na průkazy totožnosti a cestovní doklady (článek 27 a 28) a upravuje jejich vynětí z reciprocity (článek 7). Účelem těchto zvláštních ustanovení je řešit specifické obtíže, se kterými se osoby bez státní příslušnosti setkávají v důsledku absence státního občanství, například upravováním vzájemně uznávaného cestovního dokladu osob bez státní příslušnosti, který nahrazuje cestovní pas. Tyto otázky nejsou jinde v mezinárodním právu řešeny a patří k nejdůležitějším právním výhodám, které Úmluva z roku 1954 osobám bez státní příslušnosti poskytuje.

Vzhledem k tíživé situaci bezdomovců, Úmluva stanoví, že pokud jde o určitá práva, jako např. právo na svobodu vyznání nebo základní vzdělání, musí být s osobami bez státní příslušnosti zacházeno jako se státními příslušníky

daného státu. Je třeba zdůraznit, že Úmluva uplatňuje diferencovaný přístup, neboť stanoví, že některé záruky se vztahují na všechny osoby bez státní příslušnosti, zatímco jiné jsou vyhrazeny pouze osobám bez státní příslušnosti oprávněně přítomným nebo se zdržujícím na území státu. Úmluva z roku 1954 tedy odráží normy lidských práv obsažené v jiných mezinárodních instrumentech a poskytuje návod, jak tyto normy aplikovat na osoby bez státní příslušnosti. Článek 2 Úmluvy z roku 1954 stanoví, že všechny osoby bez státní příslušnosti jsou povinny řídit se zákony a dalšími právními předpisy země, ve které se nachází.

Je třeba poznamenat, že výkon práv zaručených Úmluvou z roku 1954 není rovnocenný se státním občanstvím. To je také důvod, proč Úmluva z roku 1954 vyzývá státy, aby *usnadňovaly* naturalizaci (článek 32) osob bez státní příslušnosti. Jakmile tyto osoby získají účinným způsobem státní občanství, nejsou již osobami bez státní příslušnosti: jejich těžký úděl je u konce.

POŽADUJE ÚMLUVA Z ROKU 1954, ABY STÁTY UDĚLILY OSOBÁM BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI STÁTNÍ OBCANSTVÍ?

Úmluva z roku 1954 nepřiznává osobám bez státní příslušnosti právo získat občanství určitého státu. Avšak vzhledem k tomu, že osoby bez státní příslušnosti nejsou pod ochranou žádného státu, Úmluva požaduje, aby smluvní státy co nejvíce usnadňovaly integraci a naturalizaci těchto osob, například zrychlením naturalizačního řízení nebo snížením jeho nákladů. Obecně platí, že mezinárodní právo lidských práv uznává právo na státní občanství, které je zakotveno například ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Státy se proto musí snažit zamezovat vzniku případů postavení bez státní příslušnosti. Kromě toho Úmluva o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 poskytuje společné celosvětové záruky proti vzniku postavení bez státní příslušnosti a pomáhá tak státům zajistit právo na občanství.

KDO ROZHODUJE O TOM, ZDA JE URČITÁ OSOBA BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI? JAKÝM ZPŮSOBEM?

Mají-li státy zajistit, že osobám bez státní příslušnosti budou poskytnuta práva garantovaná Úmluvou, musejí být schopny vhodnými postupy tyto osoby identifikovat. Úmluva z roku 1954 nestanoví pro určení toho, zda je osoba bez státní příslušnosti, žádný konkrétní postup. Nicméně vnitrostátní postupy pro určení postavení by měly obsahovat určité důležité prvky, které jsou nezbytné pro spravedlivé a účinné rozhodování v souladu s mezinárodními standardy ochrany. Mezi tyto prvky patří určení centrálního orgánu vybaveného příslušnými znalostmi a odborností potřebnou pro posuzování žádostí,

procesní záruky na všech stupních řízení a možnost odvolání nebo přezkumu. Úkolem UNHCR je pomáhat státům při vytváření těchto postupů.

MŮŽE BÝT OSOBA VYLOUČENA Z PŮSOBNOSTI USTANOVENÍ ÚMLUVY Z ROKU 1954?

Úmluva z roku 1954 v článku 1 stanoví okolnosti, za kterých osoby bez státní příslušnosti nemohou požívat statusu osoby bez státní příslušnosti. Jedná se o tzv. „vyloučení“ a týká se osob, které nepotřebují nebo si nezasluhují mezinárodní ochranu, například proto, že existují závažné důvody se domnívat, že spáchaly zločin proti míru, válečný zločin nebo zločin proti lidskosti. Zvláštní ustanovení se pak vztahuje na specifickou kategorii osob, které stejně jako jiné osoby bez státní příslušnosti potřebují mezinárodní ochranu, avšak byla jim poskytnuta ochrana a pomoc na základě zvláštních opatření.

JE ÚMLUVA Z ROKU 1954 JEDINÝM DOKUMENTEM TÝKAJÍCÍM SE PRÁV OSOB BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI?

Ne. Úmluva z roku 1954 je sice jediným dokumentem, který zavádí pro osoby bez státní příslušnosti zvláštní status, avšak existuje také poměrně rozsáhlý soubor mezinárodního práva lidských práv, který se rovněž týká práv, jež mají požívat osoby bez státní příslušnosti. Státy jsou povinny chránit práva osob bez státní příslušnosti již na základě svých závazků v oblasti lidských práv. Standardy zavedené Úmluvou z roku 1954 tedy doplňují a posilují lidskoprávní závazky států ve vztahu k osobám bez státní příslušnosti. Úmluva z roku 1954 například upravuje zvláštní režim, který umožňuje vydávat osobám bez státní příslušnosti mezinárodně uznávané cestovní doklady.

Navzdory úsilí vlád, mezinárodního společenství i občanské společnosti nadále dochází k výskytu bezdomovectví. Je proto nezbytné, aby byla chráněna lidská práva osob bez státní příslušnosti. Nevěsta a její přítelkyně v Nepálu cestují do domu ženicha. I po velké státem organizované kampani zaměřené na občanství zůstávají tisíce lidí v Nepálu bez státní příslušnosti nebo o svém občanství jen s velkými obtížemi získávají doklad. Mnozí z nich, jako tyto ženy, jsou příslušníci kasty nedotknutelných.

JAK UNHCR POMÁHÁ STÁTŮM CHRÁNIT OSOBY BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

Valné shromáždění OSN pověřilo UNHCR úkolem pomáhat státům při ochraně osob bez státní příslušnosti nejen proto, že se problémy uprchlíků a bezdomovců často překrývají, ale také proto, že ochrana osob bez státní příslušnosti v mnoha ohledech vyžaduje podobný přístup, jako práce s uprchlíky. Obě skupiny postrádají mezinárodní ochranu.

UNHCR pomáhá státům uplatňovat Úmluvu z roku 1954 tím, že jim nabízí technické poradenství v legislativních otázkách, provozní podporu při zavádění postupů určování statusu a opatření pro zajištění práv zakotvených úmluvou. Výkonný výbor UNHCR výslovně požádal úřad, aby „*aktivně šířil informace, případně školil vládní protějšky v otázkách vhodných mechanismů pro identifikaci, evidenci a udělování statusu osobám bez státní příslušnosti*“ (pro více informací viz závěr Výkonného výboru UNHCR č. 106 o *Identifikaci, prevenci a omezování bezdomovectví a ochraně osob bez státní příslušnosti* z roku 2006).

VÝZNAM PŘISTOUPENÍ K ÚMLUVĚ Z ROKU 1954

Přistoupení k Úmluvě právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954:

- představuje způsob, jakým mohou státy demonstrovat svůj závazek zacházet s osobami bez státní příslušnosti v souladu s mezinárodně uznávanými lidskými právy a humanitárními normami,
- zajišťuje, aby osoby bez státní příslušnosti měly přístup k ochraně státu a mohly tak žít důstojně a v bezpečí,
- poskytuje rámec pro identifikaci osob bez státní příslušnosti na území státu a zajišťuje, aby mohly užívat svých práv, mimo jiné prostřednictvím vydávání osobních a cestovních dokladů,
- podporuje uznání mezinárodního právního statusu „osoby bez státní příslušnosti“ a společného mezinárodního rámce pro ochranu, čímž zvyšuje transparentnost a předvídatelnost při reakci státu na bezdomovectví,
- zlepšuje bezpečnost a stabilitu tím, že zamezuje vyloučení a marginalizaci osob bez státní příslušnosti,
- předchází vysídlování, neboť podporuje ochranu osob bez státní příslušnosti v zemi, kde se tyto osoby nacházejí,
- pomáhá UNHCR mobilizovat mezinárodní podporu pro ochranu osob bez státní příslušnosti.

VZTAH K ÚMLUVĚ O OMEZENÍ PŘÍPADŮ BEZDOMOVECTVÍ Z ROKU 1961

Ať jsou práva osob bez státní příslušnosti jakkoli široká, nejsou rovnocenná státnímu občanství. Každý člověk má právo na státní příslušnost a kdykoli se vyskytne „anomálie“ v podobě absence státní příslušnosti, mělo by být soustředěno veškeré úsilí na předcházení těmto případům a jejich omezování.

Ochrana osob bez státní příslušnosti podle Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 by proto měla být chápána jako dočasné řešení po dobu, kdy jsou zkoumány možnosti získání občanství. Hlavním cílem zůstává omezování případů bezdomovectví nabytím státního občanství. Úmluva o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 poskytuje státům nástroje pro předcházení případům postavení bez státní příslušnosti a jejich řešení.

Smluvní státy Úmluvy z roku 1961 by přesto měly zvážit přistoupení k Úmluvě z roku 1954, pro případ, že se i přesto setkají s případy absence státní příslušnosti. Přistoupení k úmluvám z roku 1954 a 1961, týkajícím se bezdomovectví, je klíčovým krokem, který státům umožní vypořádat se s celou škálou problémů. Podrobnější informace o Úmluvě z roku 1961 lze nalézt v publikaci *Prevence a omezování postavení bez státní příslušnosti – Úmluva o omezení případů bezdomovectví z roku 1961* (UNHCR, 2010).

Bez platných osobních dokladů nemohou osoby bez státní příslušnosti často vykonávat svá základní lidská práva. Tak je tomu i v případě tisíců bývalých sovětských občanů, kteří nesplnili podmínky pro získání občanství některého nástupnického státu. Mnohým z nich, jako ženě na tomto obrázku, zůstal jen neplatný pas SSSR.

ČASTÉ DOTAZY TÝKAJÍCÍ SE PŘISTOUPENÍ

Níže uvádíme odpovědi na některé z nejčastějších dotazů týkajících se přistoupení k Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954. Další dotazy a podrobnosti obsahuje příručka *Nationality and Statelessness: A Handbook for Parliamentarians (Příručka pro poslance: státní příslušnost a bezdomovectví)* (UNHCR a Meziparlamentní unie, 2005, aktualizováno v roce 2008).

■ **Zavazuje Úmluva z roku 1954 členské státy k tomu, aby povolovaly osobám bez státní příslušnosti vstup a nebo pobyt?**

Ne. Úmluva z roku 1954 neukládá státům povinnost vpouštět osoby bez státní příslušnosti na své území. V praxi ovšem často nemá dotyčná osoba možnost návratu do země svého dřívějšího obvyklého pobytu nebo tato země nemusí existovat. V takových případech může být přijetí na území státu a udělení určité formy legálního pobytu jediným řešením. Kromě toho mohou důvod pro přijetí či nevyhoštění osob bez státní příslušnosti stanovit i jiné mezinárodní normy. Státy jsou zejména vázány zásadou mezinárodního práva zakazující uplatňovat *refoulement*, a nesmí tedy vrátit osobu bez státní příslušnosti na území, kde by jí hrozilo pronásledování nebo porušování jiných základních norem mezinárodních lidských práv, včetně mučení a svévolného zblavení života.

■ **Jaký je rozdíl mezi osobou bez státní příslušnosti a uprchlíkem?**

Osoby bez státní příslušnosti i uprchlíci potřebují mezinárodní ochranu. Nacházejí se v obtížné situaci, neboť došlo k přerušení jejich pouta se státem. Obě kategorie proto mají podle mezinárodního práva zvláštní, avšak odlišně definované postavení. Klíčovým prvkem definice uprchlíka je skutečnost, že má *odůvodněné obavy z pronásledování*. Nemít státní příslušnost nutně neznamená být pronásledován. Kromě toho má-li být osoba bez státní příslušnosti uprchlíkem, musí se nacházet mimo zemi svého obvyklého pobytu. Většina osob bez státní příslušnosti však nikdy neopustila svoji rodnou zemi. Postavení bez státní příslušnosti je však často původní příčinou nuceného vysídlování. Jsou-li osoby bez státní příslušnosti zároveň uprchlíky, vztahuje se na ně Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a mezinárodní uprchlické právo.

Skupina uprchlíků ze severní části státu Rakhine v Myanmaru tlačí na pobřeží Bangladéše do moře rybářské čluny. Osoby bez státní příslušnosti většinou nejsou uprchlíky, ale pokud ano, je nutno s nimi zacházet v souladu s mezinárodním uprchlickým právem.

■ Jsou státy povinny zacházet s osobami bez státní příslušnosti stejně jako se svými státními příslušníky?

Ne. U většiny práv vyjmenovaných v Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 platí, že osoby bez státní příslušnosti by měly požívat *přínejmenším* stejná práva, jaká jsou zaručena jiným osobám, jež nejsou občany. Kromě toho Úmluva poskytuje řadu práv pouze těm osobám, které se *zákonně nacházejí* na území státu nebo zde mají *zákonný pobyt*. V několika málo případech – jako například pokud

jde o svobodu vyznání a přístupu k soudům – musejí státy poskytnout osobám bez státní příslušnosti srovnatelné zacházení jako vlastním státním příslušníkům. Podpůrně k ustanovením Úmluvy z roku 1954 platí mezinárodní právo lidských práv a mezinárodní smlouvy o lidských právech v mnoha případech stanoví pro zacházení s osobami bez státní příslušnosti vyšší standardy.

■ Může stát učinit výhrady k článkům Úmluvy z roku 1954?

Ano. Výhrady lze učinit při ratifikaci nebo přistoupení, a to s výjimkou článku 1 (definice osoby bez státní příslušnosti a ustanovení o vyloučení), článku 3 (zákaz diskriminace), článku 4 (svoboda vyznání), článku 16 odst. 1 (přístup k soudům) a článkům 33 a 42 (závěrečná ustanovení).

■ Jaké praktické otázky zahrnuje přístup k Úmluvě z roku 1954?

Vzhledem k tomu, že státy již přijaly závazky podle mezinárodních dokumentů o lidských právech, které se vztahují i na osoby bez státní příslušnosti, bude pro ně implementace mnohých práv obsažených v Úmluvě z roku 1954 snazší. Má-li být nicméně zajištěno, že osoby bez státní příslušnosti budou požívat všech práv uvedených v Úmluvě z roku 1954, musejí státy zavést určitou formu řízení o určení statusu bezdomovce. Úmluva z roku 1954 sama o sobě neupravuje žádnou konkrétní formu řízení o určení, zda je určitá osoba osobou bez státní příslušnosti. Státy si mohou samy zvolit příslušné instituce a nebo úřady, fáze řízení

i procesní záruky, které musejí být zavedeny, aby byl zajištěn soulad s mezinárodními standardy řádného procesu. Výkonný výbor UNHCR naznačil, že úřad by měl smluvním státům poskytovat technické poradenství k naplňování Úmluvy z roku 1954, aby tak bylo zajištěno shodné provádění jejich ustanovení. Úmluva z roku 1954 také členským státům ukládá povinnost poskytovat informace o vnitrostátních zákonech a dalších právních předpisech, jejichž prostřednictvím je úmluva prováděna (článek 33).

■ Jakým způsobem může stát k Úmluvě z roku 1954 přistoupit?

Státy mohou k Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 přistoupit kdykoli tím, že uloží listinu o přistoupení u generálního tajemníka OSN. Listina o přistoupení musí být podepsána ministrem zahraničí, hlavou státu nebo předsedou vlády. Bližší informace o průběhu přistoupení a vzorové listiny k přistoupení lze nalézt na www.unhcr.org/statelessness.

MEZINÁRODNÍ VÝZVY K PŘISTOUPENÍ

Valné shromáždění OSN: *Bere na vědomí*, že až doposud přistoupilo k Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 šedesát pět států a k Úmluvě o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 třicet sedm států, a vyzývá ostatní státy, které tak doposud neučinily, aby zvážily své přistoupení k těmto úmluvám.

- *Rezoluce Valného shromáždění č. 64/127, Úřady Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, 18. prosince 2009.*

Rada OSN pro lidská práva: *Bere na vědomí*, že v roce 2011 uplyne 50 let od vzniku Úmluvy o omezení případů bezdomovectví a vyzývá státy, které k této Úmluvě a nebo k Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti doposud nepřistoupily, aby toto přistoupení zvážily.

- *Rezoluce Rady pro lidská práva č. 13/02, Lidská práva a svévolné zbavení státní příslušnosti, 24. března 2010.*

Výkonný výbor UNHCR: *Vyzývá státy*, aby zvážily své přistoupení k Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954, a smluvní strany pak k tomu, aby zvážily stažení výhrad, s nimiž k úmluvě přistoupily.

- *Závěr č. 106 (LVII) – 2006*

Asijsko-africká právní poradenská organizace: *Vybízí členské státy ke zvážení možnosti přistoupení k Úmluvě o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 a k Úmluvě o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 s cílem účinně řešit tíživou situaci osob bez státní příslušnosti.*

- *Rezoluce k půldennímu zvláštnímu zasedání na téma „právní totožnost a bezdomovectví“, 8. dubna 2006*

Valné shromáždění Organizace amerických států: *Se usneslo* 1. Zdůraznit význam celosvětových nástrojů pro ochranu osob bez státní příslušnosti – Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 a Úmluvy o omezení případů bezdomovectví z roku 1961. 2. Apelovat na ty z členských států, které tak ještě neučinily, aby zvážily ratifikaci nebo přistoupení k mezinárodním dokumentům v oblasti postavení bez státní příslušnosti, a podpořit přijetí postupů a institucionálních mechanismů pro jejich aplikaci v souladu s těmito dokumenty.

- *Rezoluce Valného shromáždění, AG/RES. 2599 (XL-O/10), Prevention and Reduction of Statelessness and Protection of Stateless Persons in the Americas (Prevenční a omezení postavení bez státní příslušnosti a ochrana osob bez státní příslušnosti v Americe), 8. června 2010*

VZOROVÁ LISTINA O PŘISTOUPENÍ K ÚMLUVĚ O PRÁVNÍM POSTAVENÍ OSOB BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI Z ROKU 1954

VZHLEDEM K TOMU, ŽE dne dvacátého osmého září roku jeden tisíc devět set padesát čtyři byla Valným shromážděním Organizace spojených národů přijata Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti a je k ní dle jejího článku 35 možno volně přistupovat;

A VZHLEDEM K TOMU, ŽE v odstavci 4 uvedeného článku 35 je stanoveno, že přistoupení k této úmluvě se uskuteční uložením listiny o přistoupení u generálního tajemníka Organizace spojených národů;

TÍMTO svým podpisem jako [titul hlavy státu, předsedy vlády nebo ministra zahraničí] potvrzuji přistoupení [příslušného státu] k této úmluvě;

PODEPSÁNO vlastnoručně v _____ dne, _____ dne
měsíce _____ roku dvoutisícího _____.

[Případný otisk pečeti a podpis správce]

[Podpis hlavy státu, předsedy vlády nebo ministra zahraničí]

Na obálce:

Děti bez státní příslušnosti často nemohou získat základní vzdělání. Po několika desetiletích hostil stát Sabah v Malajsii uprchlíky z Filipín a přistěhovalce z Indonésie a Filipín.

Děti těchto skupin často zůstaly bez státní příslušnosti. Zatímco děti s příslušnými dokumenty se mohou účastnit školní docházky, děti, které je nemají – jako dva chlapci na fotografii vpravo – jsou z většiny veřejných programů vyloučeny.

G. CONSTANTINE

Rád bych získal(a) více informací o:

UNHCR a jeho práci v oblasti postavení bez státní příslušnosti

Navštivte webové stránky UNHCR zaměřené na tento problém na adrese www.unhcr.org/statelessness. Můžete si rovněž prostudovat Závěry o mezinárodní ochraně vydané Výkonným výborem UNHCR, zejména závěr 106 o *Identifikaci, prevenci a omezení případů bezdomovectví a ochraně osob bez státní příslušnosti* (2006).

Mezinárodním právům týkajícím se ochrany osob bez státní příslušnosti, včetně Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954

Bližší informace k Úmluvě z roku 1954 a ostatním mezinárodním dokumentům týkajícím se ochrany osob bez státní příslušnosti naleznete v materiálu *Nationality and Statelessness: A Handbook for Parliamentarians (Příručka pro poslance: státní příslušnost a bezdomovectví)* (UNHCR a Mezi-parlamentní unie, 2005, aktualizováno v roce 2008). Podrobný komentář k Úmluvě z roku 1954 viz *Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti – její historie a výklad* (Robinson, 1955). Další související mezinárodní dokumenty naleznete na stránce Refworld provozované UNHCR na adrese www.refworld.org.

VYDALO:

UNHCR
P.O. Box 2500
1211 Ženeva 2
Švýcarsko

UNHCR, září 2010

